

Kineserne kommer

Hugo Gården

Gennem de seneste par år har Kina vist en uventet og imponerende økonomisk styrke, som nu også begynder at udmønte sig i en politisk styrke udadtil, mens der ses tegn på en mere fleksibel politisk udvikling. Magtens centrum flytter fra Atlanterhavet til Stillehavet

“It’s the economy, stupid.” Det berømte citat fra den tidligere amerikanske præsident Bill Clinton viste, at han havde en enestående fornemmelse for, hvad der er sagens kerne, ikke mindst i en valgkamp.

Det er også økonomien, man skal hæfte sig ved, når man prøver at forstå det nye Kina, som stormer frem. Vi beskæftiger os som regel med spørgsmål som: Bliver Kina en sikkerhedspolitisk trussel? Vil Kina ødelægge miljøet? Bliver Kina et demokrati? Hvordan går det med menneskerettighederne? Men det helt afgørende er at hæfte sig ved økonomien. Kineserne vil have en så høj vækst som overhovedet mulig, for det er et økonomisk stærkt Kina, alt drejer sig om, og det gælder for det kommunistiske styre og for menigmand.

Kina vil ikke gøre noget som helst, som risikerer at slå den økonomiske vækst i stykker, og derfor skal alt ses i relation til, om væksten kan opretholdes.

Vækst er afgørende, for det er eneste udvej, hvis den relativt fattige del af befolkningen, 700 millioner mennesker, skal få sig en tålelig levevis, således at der kan opretholdes en vis stabilitet i landet, hvor indkomstforskellene ellers øges dramatisk. Det er den eneste måde, hvorpå Kina internationalt kan optræde med den styrke, som tilkommer Kina ifølge kineserne selv.

Kinesisk udviklingsmodel

Vækst kommer ikke bare, fordi der investeres i fabrikker, der betaler lave lønninger til medarbejderne.

Det sker overalt i verden uden samme resultat som i Kina. Det afgørende er, at Riget i Midten har fundet en udviklingsmodel, der overgår alt, hvad vi indtil nu har set, og den bryder fuldstændig med vores velfærdsmodel og demokratiske model. Samtidig frigør modellen de økonomiske kræfter i et omfang, som vi end ikke har set i kapitalismens højborg, USA.

Ved en kombination af et centralt styret diktatur og en fri kapitalisme på det økonomiske område har kineserne sat enorme kræfter fri, så der kan arbejdes døgnet rundt alle ugens syv dage, og så der ikke længer er nogen grænse for kapitaldannelsen og råderummet over kapitalen. Folk kan skabe sig milliardformue, og de kan råde over dem. Der er en dynamik, man ikke ser noget andet sted i verden.

Et kernepunkt er, at udviklingen presses frem, mens der er billig arbejdskraft og ekstremt billigere råvarer og materialer. Det er nu, at hele grundlaget for et moderne og rigere Kina kan opbygges til en billig penge. En socialdemokratisk, europæisk fordelingspolitik har ikke en chance i Kina i disse år, hvor landet bygges op, for en sådan politik betyder fordeling af ressourcerne nu og ikke om 20-30 år, og det vil hæmme dynamikken.

Er der noget, kineserne har i overflod, er det arbejdskraft, og selv om der sker lønstigninger på omkring 10 pct. om året i industrierne i stor-

byerne på østkysten, hvor udenlandske virksomheder står stærkt, så er lønomkostningerne stadig lave, og i landet som helhed sker der ingen lønstigning af betydning. Der er mindst 300 millioner flittige folk i den midterste og vestlige del af landet, som venter på at komme til, men foreløbig kan godt 100 millioner interne indvandrere klare produktionen og serviceydelse i de østlige storbyer. Det er altså et enormt potentiale, der ligger parat.

I et par årtier endnu kan Kina producere til meget lave lønomkostninger, som kun overgås af Nordkorea og Cambodja, og produktionsomfanget vil vokse så kolossalt, at Kina fortsat vil udkonkurrere virksomheder og erhvervsgrønt i resten af verden.

Et eksempel på, hvor massivt Kina kan opbygge infrastrukturen ses ved det eksisterende femårs-program for modernisering af 6000 km jernbaner med nye hurtigtog, der kan køre 250 km i timen, opførelsen af en by ved Shanghai til 800.000 mennesker på tre år med boliger, fabrikker og universiteter samt etableringen af en ny bydel af Københavns størrelse hvert år i Chongqing i det midterste Kina. Motorveje bygges, før behovet er der, og i storbyerne bygges motorveje i anden etage tværs gennem byerne, hen over eksisterende veje, så der ikke bliver forsinkelser og øget forurening på grund af lyskryds. Byggeriet sker døgnet rundt, og lastbiler med ma-

aterialer har kun lov til at gøre gennem storbyerne om natten, så de ikke forstyrrer dagtrafikken.

Kineserne kræver generelt tre timers overarbejde hver dag og mindst seks arbejdsdage, og dermed kan en industriarbejder komme op på 700 kr. om måneden i stedet for 500 kr., mens den nye middelstand med lønninger på 10.000-20.000 kr. om måneden vokser eksplosivt, og mens der allerede nu er over 100 milliarder – i dollar – mod nul i 2002.

Industriarbejdere eller løsarbejderne i byggeriet, som arbejder uden rettigheder eller pension, vil også om ti år have månedslønninger på under eller omkring 1000 kr. I deres levetid kommer de ikke op på mellemindkomstniveauet.

Disse vilkår har eksisteret i nu 29 år siden Deng Xiaopings liberalisering, og intet tyder på, at udviklingskraften og dynamikken aftager. Under sådanne vilkår bliver Kina ganske enkelt verdens største økonomiske magt om ganske få årtier – og med den største købekraft om bare 20 år.

Asiatisk dynamik

I den vestlige verden har vi ikke fattet kraften og dynamikken i Asien og i særdeleshed i Kina. Kina-chefen for A.P. Møller-Mærsk, Carsten Behrens-Sørensen, siger, at fx danske virksomheder må have en *China-Centric* strategi, nemlig at betragte virksomheden, som om den er placeret

i Kina, eller som om den skal leve under den kinesiske udfordring. Har man ikke en sådan strategi, vil man tabe, for det er hans opfattelse, at Kina bliver den dominerende aktør i erhvervslivet og i økonomien.

Den tidligere topchef i dansk udenrigstjeneste og ambassadør i Singapore, Jørgen Ørstrøm Møller, siger i den nye bog *Asien Buldrer*, at hvis vi ikke sadler om i fx Danmark og tilpasser os den nye udvikling, så “bliver vi kørt bagud og rykker ned i anden eller tredje division.”

I forbindelse med bogudgivelsen, sagde han til dagbladet *Børsen*, at Asiens beslutningskraft overgår den vestlige. Mange asiatiske lande har en evne til at træffe store beslutninger, som Danmark ikke har, eller ikke har haft i mange år.

Nogle Asien-eksperter som David Martin Jones fra Queensland University og Harvard-professoren Joseph Nye fokuserer netop på beslutningskraften og konkluderer, at den asiatiske og især den kinesiske udviklingsmodel kan blive den vestlige overlegen, og det kan skabe betydelig frygt i den vestlige verden.

Her er vi altså ved den kerne, som vi ikke har beskæftiget os ret meget med hidtil. Det er ikke kun niveauet for den økonomiske vækst, det drejer sig om, men hvorfor niveauet er så højt og vedvarende. Årsagen ligger i en fundamentalt anderledes beslutningskraft, og som udtrykkes i de store samfundslinjer med strategisk planlægning stimuleret af ek-

stremt lave lønninger og omkostninger samt i de små hverdagsdetaljer som byggeri døgnet rundt, butiksliv fra kl. 6 til kl. 22 alle syv dage og to-treholdsdrift på virksomhederne. Dét, der kan skabe indtjening, får frit løb, hvis det ikke strider alt for meget mod nogle samfundshensyn.

Kompetencen har førsteret

Når fx det kinesisk samfund kan holdes sammen med en så fundamental anderledes udvikling end under formand Maos styre og under Kulturrevolutionen, så skyldes det efter al sandsynlighed primært den mentalitet, der præger de asiatiske lande i almindelighed. Asiaterne har en helt anden kulturel og social holdning, end vi har. De værdsætter i højere grad end os autoriteter lige fra forældrene til eliten, rigmændene og magtens ledere. De accepterer, at kompetencen har førsteret. Der kan være oprør, som vi har set med jævne mellemrum, også i Kina, men i sidste ende er der en udpræget accept af autoriteter og kompetence, og derfor kan magthavere skære igennem alskens mindretalsprotester, også når det drejer sig om at lave en infrastruktur, der skal danne basis for en økonomisk udvikling.

Vi er i den vestlige verden siden Anden Verdenskrig flasket op med at se verden gennem sikkerhedspolitiske briller, men den kommende magtforskydning fra Vesten til Østen vil ikke ske gennem revolution eller

krig, men ved brug af den vestlige, kapitalistiske metode: Gennem økonomisk værdiskabelse af et omfang, vi aldrig tidligere har oplevet i historien.

Kineserne tænker anderledes og mere holistisk, end vi gør, og de tør tage chancer, en dansk leder eller virksomhedsejer ikke tør drømme om. Virksomheder laver planer, der fx siger: Vi skal først have en solid basis i Kina. Dernæst tager vi fat på det asiatiske marked, og til sidst verdensmarkedet – inden for 10 eller 20 år. Ryger kinesiske virksomhedsledere ind i et problem, går de ofte uden om i stedet for at løse det, og de tør generelt gå nye veje og føler sig ikke bundet af den gængse lærdom om virksomhedsdrift. Derfor ser man også, at nogle selskaber bygger konglomerater, mens visdommen i Vesten hidtil har været, at virksomheder skal fokusere.

Fire af verdens ti største børsnoterede selskaber er i dag kinesiske. Det skyldes i særdeleshed de ekstremt høje aktiekurser i Shanghai, og kurserne vil måske brase sammen som internet-boblen. Men der er trods alt tale om selskaber, som for ti år siden var meget beskedne, men som er vokset i ekstremt omfang, og som nu har fået et kapitalapparat, der i et snuptag gør dem globale.

For ti år siden var der ikke én eneste Kina-kender, der forudså dette. Vi forstår med andre ord ikke, hvad der sker i Kina. Vi tror – og måske håber – at der kommer et sammen-

brud, for sådan noget er vi vant til i den vestlige verden.

Men i Øst- og Sydøstasien har der i flere lande været høj vækst gennem 20-30 år, afbrudt af den ødelæggende finanskrisen i 1996, som var iværksat af finansielle spekulanter i den vestlige verden. De asiatiske lande og i særdeleshed Kina besluttede, at de ikke vil udsætte sig for en tilsvarende sårbarhed igen, og de vil have et våben, de kan bruge mod et nyt angreb udefra. Siden hen har de gået stille med dørene, men nu begynder vi at se virkningen, især i Kina, og det behager mildt sagt ikke den vestlige verden.

Valutareserver og kapitalfonde

Det ses især ved to ting: Kina har opbygget verdens største valutareserve på omkring 1400 milliarder dollar, og Kina er begyndt at være aktiv som international storinvestor.

200 milliarder dollar af valutareserven er placeret i en fond, som skal investere aktivt som i vestlige kapitalfonde, og meget overraskende blev den første portion på tre milliarder dollar placeret i det amerikanske investeringsselskab Blackstone, der lever af at investere i eller opkøbe selskaber rundt om i verden for at rekonstruere dem og sælge dem, fredeligt eller fjendtligt.

Satsningen på at opbygge valutareserver og kapitalfonde er et direkte udslag af erfaringen fra Asien-krisen, og nu ser man pludselig, hvor

for Kina har satset så utrolig hårdt på industriproduktion og eksport. For det er det konstant voksende handelsoverskud, som har skabt valutareserven og fonden, som kineserne vil bruge aktivt. Når kineserne over for et vestligt publikum siger, at de nok skal skabe mere balance mellem eksport og import, så er det løs snak, for de vil skyde sig selv i foden og ødelægge deres egen model, hvis de efterkommer Vesten.

De asiatiske centralbanker har i alt 3100 milliarder dollar i reserver – en tredobling siden 2000. Mange af pengene er kanaliseret over i offentlige fonde (på nydansk: sovereign funds). De asiatiske lande, de arabiske olielande samt Norge har statsfonde på en værdi på mellem 2000 og 3000 milliarder dollar. Eksperter ventner, de kan have en kapitalmængde på 10.000 milliarder dollar om ti år.

For at vurdere tallenes størrelse kan man sammenligne med tabene under den aktuelle finanskrisen i USA, hvor de største banker risikerer at tabe 60 milliarder dollar, og hvor tabene for to millioner amerikanske boligejere kan blive på 100 eller 200 milliarder dollar. Så store tab vil blive opfattet som en katastrofe for det amerikanske samfund. Men de asiatiske fonde kan dække tabet, ja, selv den nye kinesiske statslige fond kan dække amerikanske boligejeres tab 100 pct. Det viser, hvilken magtfaktor, kineserne har opbygget inden for de seneste ti år,

reelt inden for de seneste fem år.

Den nye magt skaber så megen uro, at fondene var hovedtemaet – for første gang – på det nylige G-7 topmøde. Hvis de får en kapitalmængde på 10.000 milliarder dollar, så “udgør fondene det globale finansielle system,” siger den tidligere cheføkonom i Den internationale Valutafond, IMF, Kenneth Rogoff.

Heller ikke dén situation havde nogen som helst fantasi til at forestille sig for ti år siden. De lande, der for et par årtier siden var underlegne i forhold til den vestlige verdens finansielle system, kan om et årti eller to bliver dominerende, og de har pengene til at købe de største vestlige selskaber og sætte den finansielle og økonomiske dagsordenen.

Kina bliver den vigtigste aktør, og nu ser man kinesiske firmaer på opkøb rundt om i verden, ikke mindst i det råstofrige Afrika, som også får statslige lån på vilkår, der afviger fuldstændig fra Vestens: Der stilles ingen betingelser.

Bliver den aktuelle finanskrisen (subprime-krisen) langvarig og alvorlig, vil det fremskynde magtfor skydningen fra Vesten til Østen, for vi ser nemlig nu for første gang, at Asien i stigende grad kobles fra USA. En amerikansk nedtur får ikke den store virkning i Asien, fordi Asien er blevet en økonomisk aktør, der i stigende grad kan leve af sig selv. Mens de vestlige lande kan have i en periode med lav vækst og

med beskedene kapitaldannelse – og måske med voldsomme tab som under den danske finanskrisen for ti år siden – så kan Asien og olielandene fortsætte deres utrolige fremgang.

Dertil kommer en anden faktor, som især er stor i Kina. Landet har en af verdens højeste opsparingskvote på ca. 30 pct., mens den kun er på 18 pct. i USA. I tal er det 2250 milliarder dollar, som kineserne har alene som privat opsparing. Det er aktiviseringen af disse kapitalmængder, der i høj grad ligger bag boom’et i aktierne og det voldsomme boligbyggeri. Kineserne er kapitalister om en hals og satser på aktier og egen bolig og helst en eller to til udlejning.

Det er altså den systematiske opbygning af enorme kapitalmængder og de kommende års aktivering af kapitalen, som kommer til at ændre det nuværende verdensbillede. Endnu mens Sovjetunionen bestod med sine tusinder af atomvåben, vidste de kinesiske ledere efter formand Mao, at det er økonomien, der betyder noget, også for den langsigtede magtbalance.

Stigende forsvarsudgifter

Trods dette opruster Kina i et betydeligt tempo. I de seneste 15 år er forsvarsudgifterne steget med over 10 pct. om året, og i 2006 nåede de op på 36,6 milliarder dollar, ifølge de officielle tal. I 2007 ventes udgifterne at stige til 45 milliarder dollar.

Ifølge det internationale institut for strategiske studier i London, IISS, er de reelle udgifter dog markant større, fordi Kina ifølge IISS ikke medregner udenlandske våbenkøb og indtægter, som forsvaret har. IISS anslår udgifterne til 122 milliarder dollar i 2006 mod 644 milliarder dollar i USA og 59 milliarder dollar i Rusland og 41 milliarder dollar i Japan. Andre vurderinger bygger på købekraft for at tage højde for de lave udgifter, forsvaret har til finansiering af de militære styrker, og ifølge den slags beregninger er forsvarsudgifterne på ca. 75 milliarder dollar (i 2006).

USA og Japan har de seneste år ytrer bekymring over de kinesiske udgifter, men kineserne svarer prompte igen ved fx at sige, at Japans forsvarsudgifter er omtrent på niveau med Kinas, selv om Kina er ti gange så stort i antal indbyggere. Desuden ligger Kinas forsvarsbudget, udtrykt som andel af bruttonationalproduktet, på niveau med flere lande. Men uanset beregningsmodellerne, så er de amerikanske forsvarsudgifter omkring 33 pct. større udtrykt som procent af bruttonationalproduktet, og derfor tager Kina kritikken i udlandet med sindsro.

Men dét, der skræmmer mest uden for Kina, er det høje teknologiske niveau i de væbnede styrker og den strategi, som man begynder at ane. Det kom som et chok for nogen tid siden, da kineserne med en raket skød en af sine egne satellitter

ned. Kineserne forbereder sig altså på en eventuel cyberkrig. Hidtil har de væbnede styrker på 2,3 millioner mand – verdens største hær – været beregnet på at bekæmpe interne modstandere og at sikre roen inden for landets grænser. Men med opbygningen af fx en betydelig flåde med avancerede u-både, orlogsfartøjer og med diskussion om hangarskibe, begynder Kina at betragte forsvaret som også en international affære. Kinesiske sikkerhedseksperter siger åbenlyst, at Kina opbygger en flåde, som kan beskytte de vitale handelsinteresser med import af olie og mineraler.

Præsident Hu Jintao taler om et Malacca-dilemma for Kina, nemlig transporten gennem Malacca-strædet ved Malaysia og Singapore, hvor der er talrige piratoverfald.

Taiwan

Men et mere afgørende punkt er, at Kina ifølge nogle amerikanske analytikere er ved at opbygge en 'anti-adgangs strategi', nemlig omkring Taiwan. Da Kina i 1996 affyrede missiler under en slags prøveskydning i retning mod Taiwan under den daværende strid om Taiwans uafhængighed, sendte USA hangarskibe til området. Kina kunne ikke hindre den amerikanske adgang til området og kunne ikke hindre USA i at vise sin militære overlegenhed.

Ifølge analytikere i Pentagon var det en *wake-up call* for kineserne,

som gik i gang med at lave en strategi, som skal hindre USA i at lave en tilsvarende magtdemonstration omkring Taiwan eller i det kinesiske område. Året efter, da finanskrisen ødelagde en række sydøstasiatiske og østasiatiske økonomier, besluttede den kinesiske ledelse, at den ikke ville acceptere et tilsvarende fjendtligt finansielt angreb, og det førte til opbygningen af de enorme valutareserver. Der er en tydelig parallel til det militære område: Kina vil ikke ydmyges af USA en anden gang.

En pensioneret amerikansk kaptein i flåden og underviser på National War College i Washington, Bernard D. Cole, siger, at "kineserne har besluttet, at u-både er det bedste middel, hvorpå de kan forsinke en amerikansk indtrængen" i enhver konflikt omkring Taiwan. Kina bygger egne u-både, men har også købt otte russiske lydsvage u-både af Kilo-klassen, og har 60 u-både i alt.

Men er der så en risiko for en konflikt med Taiwan? Kina kræver, at Taiwan vender tilbage til Kina. De to store partier på Taiwan ønsker begge selvstændighed, men tøver trods megen teatertorden med rent faktisk at erklære Taiwan for selvstændigt, ikke mindst fordi USA modsætter sig det. Kina har truet med, at en løsrivelse vil føre til magt-anvendelse. Men det var dog slående, at præsident Hu under den nylige kongres udtrykte sig forsonligt over for Taiwan og lagde op til et samarbejde. Han håber angiveligt,

at han dermed kan hjælpe Taiwans oppositionsparti, Kuomintang, til magten, eftersom det indtager en mere samarbejdsvenlig politik end det nuværende regeringsparti, DPP.

Begge partier er dog parate til at leve med en eller anden samarbejdsmodel, der fx kan minde om EU eller et forbund, hvorunder Kina og Taiwan kan fungere som selvstændige stater.

Taiwan-spørgsmålet kan blive en afgørende test på, hvordan Kina vil agere i den nye multipolære verden, og hvordan omverdenen vil reagere på Kina. Den politiske chef for Japans regerende parti, LDP, Shoichi Nakagawa, der er en høg i forsvarspolitikken, skabte røre i Kina, da han i februar 2007 sagde, at der er en mulighed for, at Kina vil forlade sin rolige kurs, når verdensudstillingen i Shanghai i 2010 er overstået. "Hvis noget går galt omkring Taiwan inden for de kommende 15 år, så kan også Japan blive en kinesisk provins i løbet af de efterfølgende 20 år," sagde han i en tale i Nagoya.

Frygten for løsrivelse

Når Kina modsætter sig en formel taiwansk løsrivelse, så er det ikke bare et led i den ikke afsluttede borgerkrig inden 1949, hvor Chiang Kai-shek flygtede til Taiwan med resterne af sin hær og etablerede sin egen stat. Kina frygter løsrivelses-tendenser andre steder, hvis det lykkes Taiwan at rive sig løs. Der er af og til

kampe med små grupper i den nordvestlige og råstofrige Xinjiang-provins, som er stærkt præget af centralasiatiske traditioner. Det største problem kan blive Tibet – ikke militært, men udenrigspolitisk. For ved en løsrivelse af Taiwan vil mange tibetanere med sikkerhed kræve løsrivelse eller i det mindste reelt selvstyre med ret for Daila Lama til at vende tilbage, og udlandet vil massivt bakke op om kravet.

Det var bemærkelsesværdigt at se en stribe meget kritiske og stærkt nedvurderende artikler i kinesisk presse mod Dalai Lama netop i forbindelse med partikongressen i oktober. Nogle af artiklerne virkede som karaktermord på Dalai Lama. Artiklerne kom i forbindelse med Tysklands kansler, Angela Merkels, møde med ham og i forbindelse med overrækkelsen af den amerikanske kongres' guldmedalje til Dalai Lama – i overværelse af præsident George Bush.

Kina er præget af en dyb frygt for, at landet og det kommunistiske styre ikke har fuld kontrol over det område, som kommunistpartiet mener er kinesisk. Kina frygter, at omverdenen vil forsøge at få landet opdelt, som det skete med Sovjetunionen, og er derfor yderst vagtsom over for enhver løsrivelsestendens.

Men i en verden i konstant opbrud, hvor mange lande i tiden efter et kolonistyre har skiftet navne, regimer og grænser, så kommer omverdenen til at tage stilling til, om Kina

skal være det eneste land, som ikke skal kunne tilpasse sig omverdenen, historiske forandringer eller interne strømninger.

Behov for ny strategi

I et ét-partistyre er det selvklart et problem at erkende en løsrivelse af en provins, for dermed erkender styret reelt, at der hersker flere politiske opfattelser. Men skal omverdenen finde en model for et fremtidigt samarbejde med supermagten Kina, bliver det utvivlsomt nødvendigt at lave en ny strategi for Taiwan og eventuelle løsrivelses- eller autonomi-bestræbelser i andre dele af Kina – i det mindste for at undgå, at vi havner i en situation, som ingen har gennemanalyseret.

En sandsynlig model kan fx laves på et EU-grundlag, dvs. med accept af en fælles overbygning, men med uafhængighed eller reelt selvstyre for hver af deltagerne. Hvis omverdenen ikke bidrager til en sådan model er der risiko for årtiers stridigheder som mellem israelerne og palæstinenserne.

Den tidligere amerikanske sikkerhedspolitiske rådgiver, Zbigniew Brzezinski, har som en af de få politiske tænkere argumenteret for at udarbejde en strategi for det nye Kina i verdenssamfundet. Da Kina ikke udgør nogen militær trussel mod omverdenen, i hvert ikke på nuværende tidspunkt, så vil en strategi næppe få den karakter, som

George F. Kennan udarbejdede i efterkrigsårene med containment over for Sovjetunionen. Men der er ingen tvivl om, at der er behov for nogle samarbejdskonstruktioner, som tager højde for magtændringerne i de kommende år, og som skal skabe tillid i både Kina og i omgivelserne.

Den tidligere amerikanske udenrigsminister, Henry Kissinger, sagde for nogen tid siden i Beijing, at magtens internationale centrum er flyttet fra Atlanterhavet til Stillehavet, at de to hovedaktører bliver Kina og USA og at der er behov for at udarbejde en strategi for denne nye verdensorden. Kissinger tror, magtfor skydningen vil ske fredeligt, da parterne er interesseret i en fortsat økonomisk fremgang, og da alle er vikle t ind i en gensidig afhængighed.

It's still economy

Men hér kommer man uvægerligt tilbage til udgangspunktet: Det handler om økonomi. Under den aktuelle subprime-krise kan det konstateres, at Asien ikke er så påvirkelig af en amerikansk nedtur som tidligere. Asien er ved at blive et økonomisk center, der kan leve af sig selv. Derfor er den gensidige afhængighed ikke nødvendigvis så stor, som vi har troet de seneste år under globaliseringen.

Da Kina og resten af Asien begynder at optræde mere magtfuldt end nogen sinde, og med reelle mønter og ikke med raketter, bliver det i Ve-

stens interesse allerede nu at finde en metode, hvorpå forholdet mellem Vesten og Østen kan håndteres. I den forbindelse kan Taiwan blive en test på, om magtfor skydningen mod Stillehavsregionen nu også bliver så fredsommelig, som Kissinger tror.

Kina har inden for de seneste ca. to år indledt et meget aktivt diplomati, som dog på traditionel vis foregår stilfærdigt, men som alligevel fører til frygt i omverdenen, fordi det er kolossale kræfter, der er sat i gang.

De østasiatiske lande og de sydøstasiatiske lande mærker aktiviteten og begynder så småt at fokusere mere på Kina and på USA. Forhandlingerne om Nordkoreas atomvåben viste, hvor stærk en aktør Kina er blevet.

Kinesiske ledere rejser Asien tyndt og plejer ikke mindst energimæssige interesser med gigantiske investeringer i Rusland, de tidligere sovjetrepublikken i Centralasien og Pakistan og Iran. Kinas opførelse af en ny havn i det vestlige Pakistan skal sikre en lettere olietransport, men der er også frygt for, at havnen skal blive en base for den kinesiske flåde.

Dér, hvor den kinesiske ekspansion ses mest tydeligt, er i Afrika, fordi kineserne villigt yder lån, hvor vestlige lande siger nej, og dermed er Kina ved at overtage de vestlige landes rolle i bistanden og udviklingspolitikken – og handelen. Enkelte vil utvivlsomt sige, at det kun

er til gavn for Afrika, hvis afrikanerne vel at mærke bruger den kinesiske udviklingsmodel, som har bragt et par hundrede millioner ud af den dybeste fattigdom på et par årtier.

Kinas olieudvinding i Sudan har skabt spændinger omkring Darfur, men Kina har håndteret sin egeninteresse i regionen på en ret afbalanceret måde, så kineserne ikke er blevet gjort til syndebuk. Kina har lagt et mildt pres på Sudans regering og har stillet personale til rådighed til FN-missioner i Darfur.

Omkring atomvåbenpolitikken i Iran optræder Kina igen ret afbalanceret og vil ikke tvinge Iran gennem sanktioner, men på den anden side synes kineserne besluttet på at hindre Iran i at blive en atommagt.

Urolighederne i Burma/Myanmar var på nippet til at give bagslag for Kina, der er den stærkeste partner for juntaen, men igen har kinesernesatset på moderation og synes at have presset styret til en forholdsvis moderat nedkæmpning af uroen. Var der sket en endnu værre og langvarig nedkæmpning, ville det utvivlsomt ramme Kina, og en kinesisk støtte til en undertrykkelse af befolkningen i et naboland kunne let lægge sig som en skygge over De Olympiske Lege i efteråret 2008. Kina satser alt på at gøre OL til en succes og på at kunne fremstå i et positivt billede, så derfor vil kineserne for enhver pris undgå konflikter, der rammer dem selv som en boomerang.

Kinesisk linedans

Kina træder en vanskelig balancegang. På den ene side optræder landet nu mere aktivt også i interne forhold rundt om i verden, men på den anden side vil Kina ikke have omverdenen til at blande sig i egne interne anliggender.

Balancegangen blev også synlig på partikongressen i Beijing i oktober. Der blev ikke lagt op til et kursskifte, og selv om præsident Hu nævnte ordet demokrati hele 60 gange i sin tale, så betyder det ikke starten på en demokratisk udvikling i vestlig forstand. Han talte om at gøre den interne proces i partiet og centraladministrationen mere demokratisk, dvs. med valg af ledere og med mere gennemsigtighed i processen.

Men han brugte til gengæld ofte sit yndlingsudtryk – ‘en videnskabelig udvikling.’ Det har intet med naturvidenskab at gøre, men er et udtryk, som understreger, at udviklingen af samfundet skal foregå på en objektiv, pragmatisk og afbalanceret måde, præget af sund fornuft uden nogen højtflyvende ideologi. Selv om det ikke siges, så er det for alvor en afstandtagen til formand Maos kampagner.

Deng Xiaoping sagde for tre årtier siden, at kineserne i reformpolitikken skulle “krydse floden ved at føle sig frem.” Det er i virkeligheden en mere rammende beskrivelse af den kinesiske reformkurs end hans kendte udtryk, at det er lige meget,

hvilken farve katten har, bare den kan fange mus. For ved at prøve sig frem, er der lagt op til løbende eksperimenter med den økonomiske politik, og der er ingen kurs, der på forhånd er udpeget som en rigtige, og som folk kan dømmes på. Han anlagde et 50 års perspektiv for reformerne.

Kina er et kæmpemæssigt, fortløbende eksperiment i, hvordan man kan give borgerne maksimal økonomisk frihed under et ét-parti-styre. I dette spil ligger også magtspillet mellem centralstyret i Beijing og de meget stærke regioner.

De skridtvise reformer ses fx omkring ejendomsretten. Byboerne kan i dag købe deres egen bolig, omend jorden er leaset, og kineserne investerer på livet løs i fast ejendom også med ekstra boliger til udlejning. Landets flertal, landbefolkningen, har derimod ikke fået ejendomsret, men det er formentlig kun et spørgsmål om tid. Men det særlige dilemma for kommunistpartiet er, at det ikke nytter så meget at give ejendomsret til en svinestald, hvis bonden ikke har ejendomsretten til jorden, og det vil i givet fald være et markant brud på kommunistpartiets og statens eneret til jorden.

Beslutningerne på partikongressen var så konkrete, at det fik en Kina-kender som Stephen Roach fra *Morgan Stanley Asia* til at sige, at der er ved at blive mere bid i Kinas skifte fra kvantitet til kvalitet, og at den økonomiske udvikling ser ud til at

blive mere vedvarende og solid. Dermed menes, at Kina vil bruge flere kræfter på at løse en række af de afledte problemer, fx med forureningen, selv om den høje vækst skal opretholdes, for kinesiske ledere erkender nu, at omkostningerne er for store ved at lade forureningen ske uhæmmet.

Derfor ser man også en række kampagner mod fx forurenende virksomheder, som bliver lukket, mens ledere bliver fyret eller fængslet, og det mest slående eksempel på indgreb mod personer, der skaber problemer, også image- og eksportmæssigt, var henrettelsen af chefen for fødevare- og lægemiddelkontrollen, Zheng Xiaoyu. Dér vil vi nok sætte grænsen for den asiatiske beslutningskraft.

Politisk fornyelse?

Fleksibiliteten ses måske især i udpegelsen af de nye medlemmer til politbureauets stående komité og dermed den indirekte udpegning af en efterfølgerkandidat til præsident Hu, der træder tilbage om fem år. Denne gang var der ikke én kandidat, men to, og mens den ene var en renlivet Hu-mand, så hørte den anden ikke just til den snævre kreds omkring Hu, men har en bredere opbakning i partiet og i regionerne – henholdsvis Li Keqiang, 52 år, hidtil partichef i Liaoning-provinsen, og Xi Jinping, 54 år, hidtil partichef i Shanghai efter en periode som

partichef i den nærliggende Zhejiang-provins, der betragtes som den mest lydhyre over for private virksomheder.

Xi Jinping, hvis berømte far Xi Zhongxun var en af Maos tro væbnere under Den lange March, men som siden hen bakkede op bag Deng Xiaoping, betragtes af nogle Kina-kendere som den kommende mand. Han kender fra faderen og sit eget liv, at en leder i perioder må bøje nakken og affinde sig med magtforholdene for siden hen at kunne gå nye veje. Bliver han udpeget, er det endnu et tegn på, at énmandsvældet ikke længere eksisterer.

Xi betragtes ikke som nogen demokrat eller som en visionær leder, men han vil som mange ledere – og som hans fars generation – arbejde for at gøre Kina til den afgørende magt i Asien. Nu sker det med andre metoder end med de fejlslagne og katastrofale metoder under den store rorgænger. Pragmatismen har vundet over ideologien, og for at få en afbalanceret ramme om den nye linje, taler alle meget om det harmoniske samfund og den gamle filosof Kong Futze. Det drejer sig om at få etableret en ramme, der kan holde sammen på det dynamiske og stærkt tvedelte samfund, og så er farven på rammen måske ikke så afgørende.

Kommunistpartiet synes i stadig højere grad at fungere som en paraply over samfundet og over både statslige og private virksomheder, og det har fået Ding Xueliang fra Car-

negie Endowment for International Peace i Beijing til at tale om 'verdens største holdingselskab'.

Det er en frisk bemærkning, men den rammer måske kernen. Kina er ikke længere gennemsyret kommunistisk, men der er etableret en styringsmekanisme. Samfundet kan udvikle sig i retning af den demokratiske model i Singapore, som er præget af et autoritært styre, der ligefrem er et familiedynasti i anden generation, og hvor kapitalismen er i højsædet. Den nye generation af kinesiske ledere og især de selvstændige og velhavende erhvervsdrivende har nok USA som et forbillede og som uddannelsessted for børnene, men de lever i den kinesiske verden i Fjernøsten, sådan som den udtrykkes i Kina, Singapore, Hongkong og Taiwan.

Ikke udsigt til demokrati

Det er et miks af alt dette, der ligger bag den kinesiske vækst og udvikling. Den unge generation er overhovedet ikke politisk og ideologisk interesseret. Alle er optaget af økonomisk fremgang og selv-promovering, men der hersker alligevel en udbredt tro på autoriteterne, ekspertisen, eliten og millionærene.

Skal man forsøge at give et bud på den kinesiske udvikling, så er det snarere de nye grupper af styrende samfundskræfter, som kommer til at dominere fremtidens Kina og ikke folket. Der er i de kommende par

årtier ikke udsigt til et demokrati i vestlig retning, men derimod en kinesisk, asiatisk styreform, der udvikler sig i takt med den økonomiske udvikling og med nye magtgruppers fremtrængen, og som har langt større handlekraft end den vestlige udviklingsmodel.

Ser man en generation længere frem, til den sjette generation efter Hus efterfølger, så ser man allerede nu træk, der bryder med det nuværende styre. Denne generation, der i dag sidder som juniorer i 40-års alderen rundt om i systemet, har en udenlandsk erfaring og en bredere uddannelse, og de er mere liberale og åbne i deres tænkning end de nuværende ledere, og først og fremmest er mange arrogante og

lidet ydmyge over for autoriteterne. Det er den første generation, som ikke har lidt under Kulturrevolutionen, men som kun har oplevet fremgang og forbrugersamfundets ræs.

Denne generation er stadig flasket op under autoritetstroen og er bundet ind i hensyn og aftaler, som det gælder i enhver henseende i Kina. Men når generationen tager over fra midt i 20'erne, så kan det uventede ske. Så er Dengs 50 år gået, og måske vil kommunistpartiet til den tid blive lagt på museum i Den Forbudte By.

*Hugo Gården, journalist, Dagbladet
Børsens korrespondent i Shanghai.*